

Pylypenko K.A.

Ph.D., associate professor

Poltava State Agrarian Academy

Tereshchenko A.V.

Senior Lecturer

Private Higher Educational Institution «International Science and Technology

University Academician Yu bull» Poltava Institute of Business

INTERNATIONAL - LEGAL REGULATION OF LABOR MIGRANT WORKERS

Пилипенко К.А.

к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Терещенко А.В.

старший викладач

Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний науково-технічний

університет академіка Ю. Бугая» Полтавський інститут бізнесу

МІЖНАРОДНО - ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Досліджено особливості правового захисту українських трудових мігрантів у відповідності з нормами вітчизняного та зарубіжного законодавства. Наведено основні види міжнародної праці. Розглянутий законодавчий аспект державної політики у сфері зовнішньої трудової міграції та визначені принципи забезпечення прав та законних інтересів трудових мігрантів і членів їхніх сімей на засадах ефективного державного регулювання процесів зовнішньої трудової міграції.

Ключові слова: міграція, трудові мігранти, міжнародна праця, трудові відносини, громадянство, правовий захист, ринок праці, заробітчани.

The peculiarities of the legal protection of Ukrainian migrant workers in compliance with national and international law. The basic types of international work. Considered the legislative aspect of state policy in the sphere of labor migration and by principles of rights and interests of migrant workers and their families on the basis of effective state regulation of foreign labor migration.

Key words: migration, migrant workers, international labor, labor relations, citizenship, legal protection, labor market, workers.

Сучасні тенденції глобалізації світової економіки, зростання взаємозалежності між економіками різних країн, посилення трудових міграційних процесів, вимагають цивілізованого входження України до міжнародного ринку праці з метою збалансування попиту і пропозиції на трудові ресурси на національному рівні, захисту національного ринку праці, та створення ефективних механізмів соціально-правового захисту трудових мігрантів в інших країнах. У зв'язку з особливостями економічного і соціального розвитку країн світу, все більшого поширення набуває таке явище, як міграція. За своєю суттю, це явище не можна назвати однозначно позитивним, чи негативним, оскільки «відтік» робочої сили одночасно послаблює економіку однієї країни, і здійснює вклад у розвиток іншої країни. Громадяни ж розглядають трудову міграцію, як спосіб пошуку кращих умов праці, порівняно з умовами, які існують на вітчизняному ринку. Для України, міграція в значній мірі є проблемою, оскільки через недостатній економічний розвиток, Україна перетворилася на «країну-донора» робочої сили.

Зважаючи на це, на сьогоднішній день питання трудової міграції для України є проблемою державного рівня. Процес євроінтеграції, до якого зараз активно долучилась і Україна, має багато складових, серед яких міграція займає одне з ключових місць. Зокрема, в ході переговорів ЄС та України про підписання Угоди про асоціацію йшлося про важливість спільного управління міграційними потоками між територіями ЄС та України. Йдеться про розвиток всеохоплюючого діалогу щодо всіх питань у сфері міграції, зокрема нелегальну міграцію, легальну міграцію, незаконне переправлення осіб через державний кордон та торгівлю людьми. Водночас, незважаючи на впливи трудової міграції на соціально-демографічний, економічний та політичний стан країни, державна політика у цій сфері лишається все ще непослідовною та малоефективною. Як наслідок громадяни України, що працюють за кордоном, стикаються з численними труднощами у

реалізації своїх прав та інтересів. Це, значною мірою і визначає актуальність теми нашого дослідження.

Мета – дослідити особливості правового захисту українських трудових мігрантів у відповідності з нормами вітчизняного та зарубіжного законодавства.

Згідно з опитуванням Держкомстату та Інституту демографії і соціальних досліджень (2013 рік) 80,0 % українців їдуть за кордон, оскільки там можна отримати більш високі заробітки. Хоча сучасним міграціям властиві, порівняно з великим переселенням народів у минулому, відносно скромніші розміри, але міжнародна міграція робочої сили набуває дедалі глобальнішого характеру. Сьогодні вона охоплює більшість країн світу. Інтенсивне переміщення трудових ресурсів відбувається між країнами Європи, Північної і Південної Америки, Африканського материка, Південно-Східної Азії [1].

Міжнародна трудова міграція – один з найбільш складних елементів в міжнародних економічних відносинах, оскільки, на відміну від руху товарів і капіталів, цей процес залучає людей. Міграція робочої сили – переселення працездатного населення з одних держав в інші терміном більш ніж на рік, викликане причинами економічного й іншого характеру. Міжнародні трудові відносини переважно виникають між працівниками і роботодавцями. Міжнародний характер трудових правовідносин може мати різні аспекти і виявлятися в різних ситуаціях. Існує три основних види міжнародної праці (рис. 1). Слід зазначити, апатриди – це особи без громадянства, які проживають на території певної держави, але не є його громадянами і не мають доказів свого відношення до громадянства іноземної держави.

Міжнародна міграція робочої сили зумовлена чинниками внутрішнього економічного розвитку кожної окремої країни і зовнішніми чинниками; станом міжнародної економіки в цілому та економічними зв'язками між країнами. У певні періоди рушійними силами міжнародної трудової мобільності можуть виступати також політичні, військові, релігійні, національні, культурні, сімейні та інші соціальні чинники.

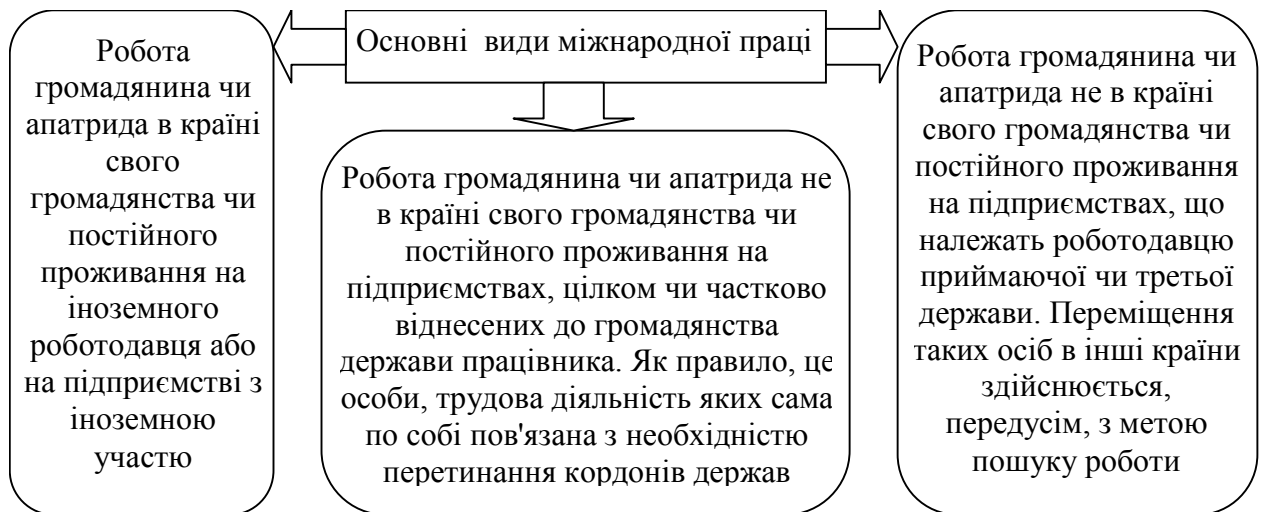

Рис. 1. Основні види міжнародної праці

Основою державної міграційної політики мають стати міждержавні угоди з країнами – потенціальними споживачами нашої робочої сили, які базуватимуться на міжнародному праві, що забезпечить політичні та соціальні гарантії працівникам-мігрантам.

Починаючи з Загальної декларації прав людини 1948 р., яка проголошує сім'ю природним і основним осередком суспільства, що має право на захист з боку суспільства та держави, більшість міжнародних документів, що стосуються прав людини, містять положення щодо захисту єдності сім'ї. Дане положення має особливу значущість для трудящих-мігрантів, які, як правило, змушені жити нарізно зі своїми сім'ями [2].

Відповідно до ст. 13 Конвенції МОП № 143 кожна держава-учасниця повинна вживати всіх необхідних заходів в рамках своєї компетенції і співпрацювати з іншими державами-членами МОП, які ратифікували Конвенцію, з метою сприяння возз'єднанню сімей всіх трудящих-мігрантів, що проживають на його території на законній підставі [3].

У Рекомендації МОП № 151 вже більш детально розглянуті питання, пов'язані із зайнятістю трудящих-мігрантів і їх видом на проживання. Згідно з парагр. 30 Рекомендації держави-члени МОП повинні, в міру можливості, утримуватися від виселення мігрантів у зв'язку з недостатністю ресурсів або положенням на ринку зайнятості, законно допущених на їх територію. При

цьому втрата роботи трудящим-мігрантом не повинна служити причиною скасування дозволу на проживання. Трудящому-мігранту у разі втрати роботи, має надаватися час для пошуку іншої роботи і, відповідно, на вказаний період йому повинен продовжуватися вид на проживання [4].

Накопичений західними країнами досвід у сфері обміну трудовими ресурсами втілюється у відповідному міжнародному порядку й законодавстві, які потрібно уважно вивчати, оскільки Україна є новачком у цьому процесі. Хоча протягом останніх років Україна уклала міждержавні угоди щодо регулювання міграції з Чехією, Польщею, Німеччиною, Росією, Словаччиною, Молдовою, Вірменією, Ізраїлем та деякими іншими державами, вони поки що не приведені у відповідність з міжнародними правовими нормами і фактично не реалізуються.

Такі угоди, крім правового й соціального захисту наших співвітчизників за кордоном (тих, хто зберіг українське громадянство), мають передбачати планомірний цілеспрямований добір на роботу, їх професійну підготовку на місці, міждержавні гарантії щодо мінімальних умов проживання тощо. Велике значення для налагодження ефективних міграцій має співробітництво з Міжнародною організацією з міграції (МОМ), членами якої є 157 держав. Ця організація забезпечує впорядковану і планову міграцію, має сформовану організаційну структуру, веде обмін досвідом і надає потенціальним мігрантам і державним організаціям інформацію про ситуацію на ринку праці тієї чи іншої країни, в т.ч. щодо професій, кваліфікацій, умов найму [5].

Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» № 49-50 [6]. Даний закон визначає правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту трудових мігрантів та членів їхніх сімей. Згідно з законом, права трудових мігрантів, зокрема на належні умови праці, винагороду, відпочинок та соціальний захист, регулюються законодавством держави перебування і міжнародними договорами України. Заробітчани та їхні родичі можуть добровільно брати участь у системі загальнообов'язкового державного

соціального страхування, а їхнє пенсійне забезпечення буде регулюватися відповідно до міжнародних договорів. Також за трудовими мігрантами та їхніми родинами закріпили право на освіту та право на задоволення їхніх національно-культурних, освітніх, духовних і мовних потреб. Дія закону поширюється на мігрантів, які працюють за контрактом, які самостійно забезпечують себе роботою, надають оплачувані послуги або здійснюють іншу оплачувану легальну діяльність. У той же час документ не поширюється на дипломатів, студентів та біженців. Закон вступає в силу з 1 січня 2016 р. Ухвалення цього закону є умовою для лібералізації візового режиму. В даному законі введені такі поняття як [6]: держава перебування, зовнішня трудова міграція, реінтеграція в суспільство, трудовий мігрант, члени сім'ї трудового мігранта. Це значно розширює правові основи трудових мігрантів.

Державна політика у сфері зовнішньої трудової міграції базується на принципах забезпечення прав та законних інтересів трудових мігрантів і членів їхніх сімей та здійснюється на засадах ефективного державного регулювання процесів зовнішньої трудової міграції. Держава забезпечує реалізацію передбачених у Законі України «Про зовнішню трудову міграцію» № 49-50 [6] прав трудових мігрантів і членів їхніх сімей незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак. Таким чином, даний закон встановлює державні гарантії щодо надання соціальних послуг та допомоги трудовим мігрантам, зокрема, щодо реінтеграції в суспільство трудових мігрантів і членів їх сімей після повернення в Україну. Документом встановлено, що права трудових мігрантів, зокрема на належні умови праці, винагороду, відпочинок і соціальний захист, регулюються законодавством держави перебування та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Отже, необхідно зазначити, що на сьогодні невирішеним є питання з категоріальним апаратом такого явища як трудова міграція. Україна в напрямку державної міграційної політики в питанні виїзду громадян України

за кордон для тимчасового перебування з метою працевлаштування необхідно здійснити наступні кроки: створити умови для мінімізації стихійної зовнішньої трудової міграції громадян України; встановити належний контроль за зовнішньою трудовою міграцією, припинити діяльність комерційних посередницьких структур, що незаконно займаються організацією зовнішньої трудової міграції; створити соціально-економічні умови для інвестицій в економіку держави коштів трудящих-мігрантів; забезпечити піклування та захист громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном.

Литература:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. // Електронний ресурс – [Режим доступу] http://iom.org.ua/ua_234
3. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів ратифікована з застереженням Законом № 755-V (755-16) від 16.03.2007 р. // Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://iom.org.ua/ua/legislation-ukr/migrat>
4. Рекомендація МОП щодо працівників-мігрантів № 151 від 24.06.1975р. // Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://www.uazakon.Com/document/tpart>.
5. Аналіз розвитку трудоворесурсної ситуації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.niss.ua/monitor/avgust12/20.htm>.
6. Про зовнішню трудову міграцію: закон України від 05.11.2015 № 761-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-19>